

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Modificarea art. 666 C.pr.civ. – o intervenție legislativă cu efecte complexe¹**Drd. Roxana Stanciu**

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Legea procesual civilă a demonstrat mereu suplețe și flexibilitate, ceea ce înseamnă că primește cu ușurință modificări. Practica judiciară reprezintă însă testul care determină dacă o modificare este bună sau nu, dacă și-a atins scopul. În cazul recente modificări a dispozițiilor art. 666 C.pr.civ., care mută încuviințarea executării hotărârilor judecătorești de la instanțele de prim grad la toate nivelurile jurisdicționale și care lasă o multitudine de situații practice nereglementate, practica este ușor de anticipat, cel puțin sub aspectul problemelor pe care le va avea de soluționat.*

Deși o degrevare a instanțelor de prim grad este necesară, vom demonstra în cele ce urmează că soluția adoptată în privința art. 666 C.pr.civ. nu va putea, în mod obiectiv, să rezolve această problemă și, mai mult, va genera dificultăți de interpretare și de aplicare a legii care vor afecta cursul procesului civil. Prezenta lucrare caută și să identifice punctele slabe ale legii, dar și să propună soluții alternative pentru ușurarea misiunii instanțelor.

Cuvinte cheie: *executare silită, încuviințarea executării silite, titluri executorii, hotărâri judecătorești, instanță de executare*

Amendment of art. 666 of the Civil Procedure Code – a legislative intervention with complex effects

Abstract: *Civil procedural law has always demonstrated suppleness and flexibility, which means that it easily receives amendments. However, it is for judicial practice to determine whether an amendment is good or not, whether it has achieved its purpose. In the case of the recent amendment to the provisions of art. 666 of the Civil Procedure Code, which moves the approval of the execution of court decisions from the courts of first instance to all jurisdictional levels and which leaves a multitude of practical situations unregulated, practice is easy to anticipate, at least in terms of the problems it will have to solve.*

Although a relief for the courts of first instance is necessary, we seek to demonstrate that the solution adopted with regard to art. 666 of the Civil Procedure Code is objectively

¹ La data transmiterii spre publicare a prezentului articol, 27 decembrie 2025, propunerea legislativă care face obiectul analizei se afla în termenul legal de sesizare privind controlul de constituționalitate *a priori*, de 5 zile, după care poate fi trimisă spre promulgare. Așadar, analiza noastră se referă la conținutul acestui act normativ, în forma rezultată din procedura parlamentară. Publicarea prezentului articol și conținutul acestuia sunt realizate sub rezerva intrării în vigoare a proiectului adoptat de Parlamentul României.

Desigur că utilitatea analizei noastre nu este de neglijat nici în ipoteza declanșării controlului de constituționalitate, întrucât apreciem că dezbateră cu privire la această propunere legislativă ridică și probleme mai generale de interpretare și aplicare a legii procesual civile.

unable to solve this problem and, moreover, it is apt to generate difficulties in interpreting and applying the law that will affect the course of the civil process. This paper seeks to identify the weaknesses of the law, but also to propose alternative solutions, seeking to ease the task of the courts.

Key words: *forced execution, approval of forced execution, enforceable titles, court decisions, enforcement court*

*“What is now proved was once only imagined.”
(Ceea ce acum e dovedit, era odată doar imaginat.)
— William Blake, „Proverbs of Hell”
în volumul „The Marriage of Heaven and Hell”, 1906*

1. INTRODUCERE

Orice inițiativă legislativă care își propune eficientizarea procedurilor jurisdicționale și degrevarea rolului instanțelor este lăudabilă și reprezintă o dovadă de responsabilitate a puterii legislative în raport de puterea judecătorească. Interesul public și interesul privat se reunesc în fața instanțelor dar, fără legi eficiente și bune, instanțele nu pot suplini ceea ce legiuitorul nu oferă societății. Pe de altă parte, luarea din sarcina judecătorului a atribuțiilor care nu îi valorifică pe deplin competențele și care nu fac altceva decât să îi ocupe timpul pe care al trebui să îl dedice cauzelor dificile constituie o politică ce nu trebuie abandonată, mai ales acum, în era tehnologiei avansate și a procedurilor simplificate.

Un astfel de demers² a fost pornit în anul 2024, la inițiativa a doi membri ai Parlamentului României, care au identificat în mod pertinent drept problematică încărcătura foarte mare a instanțelor de prim grad (a judecătoriilor) cu dosare având ca obiect cereri de încuviințare a executării silite. Din dorința de a elimina o parte din aceste dosare de pe rolul judecătoriilor, aceștia au propus un proiect de modificare a art. 666 C.pr.civ.³, în ceea ce privește competența și procedura de soluționare a acestor cereri de încuviințare a executării.

² Este vorba despre inițiativa cu nr. PL-x nr. 594/2024 – Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedura civilă. Fișa completă a actului se găsește pe adresa www.cdep.ro și pe adresa www.senat.ro, unde actul a avut nr. L518/2024.

³ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of., Partea I, nr. 485 din 15 iulie 2010, cu modificările și republicările ulterioare.

Art. 666 în forma anterioară modificării propuse avea următorul conținut:

„ (1) În termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru.

(2) Cererea de încuviințare a executării silite se soluționează în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanță, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare. Încheierea se comunică din oficiu, de îndată, executorului judecătoresc, precum și creditorului.

(3) Încheierea va cuprinde, în afara mențiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, atunci când aceasta este determinată sau determinabilă, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului și modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta.

(4) Încuviințarea executării silite permite creditorului să ceară executorului judecătoresc care a solicitat încuviințarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare. Încuviințarea executării silite produce efecte pe

Puțin peste un an mai târziu, proiectul inițial⁴ a fost adoptat într-o formă⁵ amendată, în urma dezbaterilor în Camera Deputaților. Urmare a amendamentului⁶ adoptat, proiectul nu numai că nu își mai poate atinge scopul de a degreva judecătorii de un număr important de cauze, dar constituie o inovație legislativă fără precedent care lărgeste inutil și confuz rolul tuturor instanțelor în procedura executării silite. O modificare aparent minimă a dispozițiilor art. 666 C.pr.civ. are aptitudinea de a crea confuzie și incertitudine pentru creditorii care au sau vor obține titluri executorii reprezentate de hotărâri judecătorești și obligă instanțele de toate gradele (inclusiv Înalta Curte de Casație și Justiție) să se implice activ în procedura executării silite, transformându-le, cel puțin în aparență, în instanțe de executare.

Instanțele au nevoie de ajutorul legislativului pentru a-și eficientiza activitatea, iar astfel de demersuri sunt necesare. Însă legea este un mecanism fin și complex, iar modificările pe care le suferă trebuie să fie gândite articulat, pentru a se integra în mod firesc printre instituțiile juridice alături de care vor funcționa, în mod coerent și funcțional. În prezenta lucrare, vom aborda modificarea adusă dispozițiilor arătate cu mentalitatea practicianului care caută eficiență și legalitate. Prezenta lucrare nu reprezintă o analiză doctrinară a procedurii de încuviințare a executării, un astfel de demers nu ar putea fi decât unul monografic. Nu vom explora istoricul încuviințării executării și nici logica din spatele acestei instituții, nu vom apela nici la bibliografia juridică și nici la practica judiciară.

Vom citi însă textele legale și vom încerca să imaginăm situațiile practice, interpretările și situațiile concrete care se vor produce foarte probabil încă de la intrarea în vigoare a noilor dispoziții. Ne vom pune întrebări și vom încerca să le răspundem. În fine, vom încerca să demonstrăm că legea este în continuare perfectibilă, însă această recentă modificare nu reușește, din păcate, să rezolve nici problema încărcăturii instanțelor și nici durata procedurilor judiciare. Ceea ce nu înseamnă că legiuitorul nu ar putea interveni din nou, pentru a ameliora regulile procesului civil, grație misiunii sale constituționale.

2. FORMA NOUĂ A ART. 666 C.PR.CIV. ȘI MODIFICĂRILE OPERATE

întreg teritoriul țării. De asemenea, încuviințarea executării silite se extinde și asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate.

(5) Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă:

1. cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat;
2. hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu;
3. înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege;
4. creanța nu este certă, lichidă și exigibilă;
5. debitorul se bucură de imunitate de executare;
6. titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită;
7. există alte impedimente prevăzute de lege.

(6) Încheierea prin care instanța admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată în cadrul contestației la executare silită, introdusă în condițiile prevăzute de lege. Dispozițiile art. 712 alin. (3) rămân aplicabile.

(7) Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare. Hotărârea prin care se soluționează apelul se comunică, din oficiu, de îndată, și executorului judecătoresc”.

⁴ Documentul este disponibil la adresa <https://www.senat.ro/legis/PDF/2024/24L518FG.PDF?nocache=true>.

⁵ Documentul este disponibil la adresa https://www.cdep.ro/pls/proiecte/docs/2024/pl594_pr594_24.pdf.

⁶ Raportul cu amendamente al Comisiei Juridice este disponibil la adresa https://www.cdep.ro/comisii/juridica/pdf/2025/rp594_24;1.pdf.

Proiectul de lege nr. PL-x nr. 594/2024 pentru modificarea art. 666 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă a parcurs procedura de adoptare parlamentară cu începere în luna august 2024, fiind adoptat prin votul Camerei Deputaților la 23 decembrie 2025 (259 voturi pentru, 25 voturi împotriva, 11 abțineri). Așa cum rezultă din titulatura actului normativ, acesta urmărește modificarea dispozițiilor art. 666 C.pr.civ., care se referă la procedura de încuviințare a executării silite. Vom expune, în cele ce urmează, fiecare dintre schimbările operate asupra dispozițiilor menționate.

Potrivit **alin. (1)** al noului art. 666 C.pr.civ., „[În termen de 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru”. Singura diferență față de redactarea anterioară a acestei dispoziții legale este reprezentată de renunțarea la cuvântul „maximum” (în sintagma „în termen de maximum 3 zile”).

Este introdus un nou alineat, care va fi **alin. (2)** în forma modificată a art. 666, cu următorul conținut: „[p]revederile alin. (1) nu se aplică titlurilor executorii reprezentate de hotărâri judecătorești care sunt executorii potrivit legii. În cazul acestor titluri executorii, încuviințarea executării silite se realizează de către instanța care pronunță hotărârea judecătorească executorie potrivit legii, odată cu pronunțarea acesteia”⁷.

Alin. (3) – „ [c]ererea de încuviințare a executării silite privind titlurile executorii, altele decât hotărârile judecătorești, se soluționează în termen de cel mult 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanță, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare. Încheierea se comunică din oficiu, de îndată, executorului judecătoresc, precum și creditorului”. Singura modificare operată se referă la sintagma „altele decât hotărârile judecătorești”, astfel încât rezultă că acest alineat reglementează procedura de soluționare a cererilor de încuviințare a executării silite numai cu privire la titlurile care nu sunt hotărâri judecătorești.

Alin. (4) și **alin. (5)** reiau în formă neschimbată dispozițiile fostelor alin. (3) și, respectiv, (4), cele care se referă la mențiunile pe care trebuie să le cuprindă încheierea de încuviințare a executării și la efectele încuviințării⁸.

Cazurile în care instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite se

⁷ În varianta inițială a propunerii legislative, alin. (2) a avut un conținut diferit, pe care îl redăm mai jos, urmând ca asupra modului în care a evoluat conținutul noii norme să reflectăm în secțiunile următoare ale prezentei lucrări.

„Prevederile alin. (1) nu se aplică titlurilor executorii reprezentate de hotărâri judecătorești care sunt executorii potrivit legii. În cazul acestor titluri executorii, încuviințarea executării silite se va realiza de către executorul judecătoresc prin încheiere. Prevederile alin. (3) – (7) se aplică în mod corespunzător”.

⁸ Alin. (4) [fostul alin. (3)] – „Încheierea va cuprinde, în afara mențiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, atunci când aceasta este determinată sau determinabilă, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului și modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta”.

Alin. (5) [fostul alin. (4)] – „Încuviințarea executării silite permite creditorului să ceară executorului judecătoresc care a solicitat încuviințarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare. Încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării. De asemenea, încuviințarea executării silite se extinde și asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate”.

regăsesc acum la **alin. (6)**, în următoarea redactare: „[i]nstanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silită, numai dacă:

1. cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat;

2. înscrisul⁹ nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu;

3. înscrisul¹⁰ nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege;

4. creanța nu este certă, lichidă și exigibilă;

5. debitorul se bucură de imunitate de executare;

6. titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită;

7. există alte impedimente prevăzute de lege”.

Urmează **alin. (7)**, care se referă la ipoteza admiterii cererii de încuviințare a executării silită, din perspectiva căii de atac. Potrivit acestui text, pe care îl regăseam anterior la alin. (6), „[i]ncheierea prin care instanța sau executorul judecătoresc admite cererea de încuviințare a executării silită nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată în cadrul contestației la executare silită, introduse în condițiile prevăzute de lege. Dispozițiile art. 712 alin. (3) rămân aplicabile”. Referirea la executorul judecătoresc, nou introdusă prin legea de modificare, reprezintă însă o scăpare a Camerei Deputaților; această structură decizională a Parlamentului a amendat¹¹, în Comisia Juridică, proiectul inițial, care permitea executorului să încuviințeze executarea în temeiul titlurilor reprezentate de hotărâri judecătorești, fără a mai observa că trimiteri la executorul judecătoresc se mai regăsesc și în alineatele (3)-(9). În urma acestei omisiuni, așa cum vom arăta, referirile la încuviințarea de către executorul judecătoresc, deși nou introduse, trebuie să rămână fără efect.

Alin. (8) prevede că „[i]ncheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silită pronunțată conform alin. (1) poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare. Hotărârea prin care se soluționează apelul se comunică, din oficiu, de îndată, și executorului judecătoresc”. Din lecturarea împreună a alin. (1), (2), (8) și (9) rezultă că ipoteza din cuprinsul acestui alineat este cea a respingerii de către instanță a cererii de încuviințare a executării cu privire la titlurile executorii care nu sunt hotărâri judecătorești, în timp ce pentru cazul încuviințării executării hotărârilor judecătorești ar fi aplicabil alin. (9). Așa cum vom arăta, însă, redactarea dispozițiilor alin. (8) și (9) este extrem de nefericită și le face în mare măsură inaplicabile. Mai trebuie remarcat că acest alin. (8) transpune dispozițiile fostului alin. (7).

În fine, **alin. (9)** dispune că „[i]mpotriva încheierii prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silită emise de executorul judecătoresc potrivit alin. (2) se poate formula de către creditor, în termen de 15 zile de la comunicare, contestație la executare, la instanța de executare, în condițiile art. 712 și următoarele”. Vom discuta, de asemenea, și cu privire la acest alineat, în ce măsură este aplicabil și cum ar putea fi interpretat, în condițiile

⁹ În varianta anterioară, pct. 2 se referea la cazul în care „hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu”. Prin urmare, se elimină din redactarea anterioară referirea la titlurile reprezentate de hotărâri judecătorești, cu implicațiile pe care le vom discuta în Secțiunea a IV-a.

¹⁰ În varianta anterioară, pct. 3 se referea la cazul în care „înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege”. Prin urmare, se elimină din redactarea anterioară referirea la titlurile reprezentate de hotărâri judecătorești, cu implicațiile pe care le vom discuta în Secțiunea a IV-a.

¹¹ A se vedea supra, nota de subsol nr. 6.

în care executorul judecătoresc nu a primit, până la urmă, nicio competență nouă cu privire la încuviințarea executării silite.

Sintetizând aceste modificări, se observă o dihotomie între intenția inițiatorului legii și forma amendată în Parlament. Inițiatorii modificării art. 666 au intenționat să separe încuviințarea executării hotărârilor judecătorești de încuviințarea executării celorlalte titluri executorii. Prin urmare, au imaginat proceduri distincte pentru cele două categorii de titluri executorii, cu căi de atac diferite. Pe de altă parte, Camera Deputaților a amendat în mod dramatic acest demers, menținând împărțirea titlurilor executorii în cele două categorii principale (hotărâri judecătorești și orice alte titluri executorii), lăsând însă la instanță competența încuviințării executării în toate cazurile. Ceea ce a modificat însă camera decizională, respectiv dispozițiile alin. (2), se referă la o schimbare completă a opticii asupra încuviințării executării silite a hotărârilor judecătorești, care este trecută acum în sarcina instanțelor care pronunță hotărârile executorii. Această reimaginare a procedurii de încuviințare produce însă confuzii nenumărate cu privire la modalitatea concretă în care vor fi aplicate aceste dispoziții, așa cum vom detalia în cuprinsul secțiunii a IV-a a prezentului articol.

3. JUSTIFICAREA INTERVENȚIEI LEGISLATIVE ȘI PROCESUL DE ELABORARE A LEGII

Înainte de a discuta modul în care pot fi interpretate și aplicate noile dispoziții ale art. 666 C.pr.civ., am considerat util să redăm și intențiile actorilor implicați în adoptarea acestei legi. Adeseori cercetarea resorturilor unor demersuri legislative ușurează munca interpretului legii. Din păcate, așa cum se va observa, în cazul de față justificările date pe marginea fiecărei variante a textului sunt atât de străine prin concept și prin eficiență una față de cealaltă, încât ele nu reușesc decât să explice caracterul nearticulat al propunerii legislative.

Cei doi inițiatori ai proiectului, în forma inițială, au realizat o expunere de motive¹² amplă, care a pornit de la istoricul reglementării în materia încuviințării executării silite, din care decurg două argumente esențiale reținute ca temei al modificării art. 666 C.pr.civ., după cum urmează: (1) instanțele naționale – în special judecătoriiile – sunt grevate de un număr imens de dosare având ca obiect încuviințarea executării silite, dintre care o mare parte se referă la titluri executorii hotărâri judecătorești, astfel că renunțarea la etapa încuviințării la instanța de executare a acestei categorii de titluri executorii va avea ca efect degrevarea semnificativă a rolului instanțelor de prim grad; (2) prin Decizia nr. 895/2015 a Curții Constituționale¹³ nu a fost criticată în mod expres încuviințarea de către executorul judecătoresc a executării în baza hotărârilor judecătorești, ceea ce permite reglementarea unei astfel de competențe a executorului.

Aceste două premise au stat la baza formei inițiale a legii, însă, în opinia noastră, sunt doar aparent întemeiate, în realitate modificarea art. 666 C.pr.civ. nefiind necesară în această formă, așa cum vom arăta în cele ce urmează.

Primul argument de oportunitate a modificării art. 666 C.pr.civ. este, așadar, cel referitor la numărul mare de dosare având ca obiect încuviințarea executării silite, în general, dintre care un număr important de cazuri ar fi cele în care titlurile executorii sunt reprezentate de hotărâri judecătorești. Inițiatorii legii indică drept sursă statistică Raportul privind starea

¹² Documentul este disponibil la adresa <https://www.cdep.ro/proiecte/2024/500/90/4/em672.pdf>.

¹³ Decizia Curții Constituționale nr.895 din 17 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.641 și art.666 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. Partea I, nr.84 din 04.02.2016.

justiției în anul 2023¹⁴, menționând că un număr de 539.414 de dosare au fost înregistrate (în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2023) cu obiectul „încuviințarea executării silite”. Informația se regăsește în cuprinsul Raportului, la pagina 28, însă indicatorul numeric se referă la toate dosarele având acest obiect, indiferent de natura titlului executoriu.

Inițiatorii nu par să fi solicitat date statistice și nici nu indică ce procent din dosarele privind încuviințarea executării silite, înregistrate la nivel național, se referă la titluri executorii reprezentate de hotărâri judecătorești. O astfel de analiză, deși nu este disponibilă la o simplă căutare pe internet, poate fi furnizată de Consiliul Superior al Magistraturii. De altfel, Consiliul (în continuare – CSM) a emis un răspuns la solicitarea de avizare¹⁵ a proiectului de lege, cu observații, fără a indica vreun reper numeric cu privire la încărcătura națională a instanțelor cu dosarele de încuviințare a executării silite a titlurilor reprezentate de hotărâri judecătorești. Preocuparea, de altfel justificată, a CSM, pe marginea propunerii trimise spre avizare, se referă la conformitatea noii soluții legislative față de principiile cuprinse în Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015.

Din verificarea bazelor de date ReJust rezultă că, la nivel național, în același interval de referință (1 ianuarie – 31 decembrie 2023), judecătorii au soluționat 521.852 de cereri de încuviințare a executării silite. Însă un număr de 149.987 de încheieri conțin referiri la titluri executorii reprezentate de sentințe, adică sub 29% din totalul dosarelor de încuviințare a executării. Admițând că motorul de căutare al platformei ReJust poate genera erori, precum și că titluri executorii sunt și deciziile și încheierile instanțelor, putem spune că încuviințarea executării silite în baza unor hotărâri judecătorești ocupă în jur de 40% din rolul judecătorilor. Având în vedere că autorii proiectului au arătat că cca. jumătate din dosarele judecătorilor au ca obiect încuviințarea executării, păstrând proporția, înseamnă că în realitate încuviințarea executării hotărârilor judecătorești reprezintă cam 20-25% din încărcătura judecătorilor.

Inițiatorii au mai arătat că cererile de încuviințare „implică o laborioasă activitate administrativă și o analiză în drept restrânsă de faptul că în cazul hotărârilor judecătorești forța executorie este arareori obiect de dispută”. Principial, afirmația este corectă, cel puțin în prima parte, însă nu avem disponibile suficiente date cu privire la gradul de atacabilitate a procedurilor execuționale care au la bază hotărâri judecătorești. Așadar, cel puțin ultima parte a afirmației reprezintă o apreciere personală a autorilor proiectului, fără a fi susținută de date.

Expunerea de motive mai menționează că ne găsim în „situația absurdă în care la finalul unui proces, adesea lung și costisitor, cel care obține o hotărâre judecătorească definitivă trebuie să se adreseze unui executor judecătoresc care la rândul lui să solicite din nou altui judecător să se pronunțe cu privire la demararea executării unei hotărâri judecătorești pe care practic nu o poate schimba”. Premisa acestei afirmații este însă greșită. Ideea care răzbate din fraza citată este aceea că instanța de executare nu ar realiza decât o verificare formală cu privire la titlul executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească, pentru că oricum nu o poate schimba. În realitate, încuviințarea executării în temeiul unei

¹⁴ Documentul este disponibil la adresa <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=ab8ae9f9-cb62-4a9c-8b56-9932fa016648-InfoCSM>.

¹⁵ CSM nu a emis aviz, constatând că propunerea nu privește activitatea autorității judecătorești, însă a comunicat un punct de vedere, care poate fi accesat la adresa <https://cdep.ro/proiecte/2024/500/90/4/csm672.pdf>.

hotărâri judecătorești vizează verificări de formă și de fond care rezultă chiar din dispozițiile art. 666 alin. (5) C.pr.civ. (în forma anterioară modificării), după cum urmează:

- organul de executare sesizat trebuie să fie competent;
- hotărârea trebuie să constituie, potrivit legii, titlu executoriu (pentru că nu orice hotărâre judecătorească are atributul executorialității);
- creanța trebuie să fie certă, lichidă și exigibilă (exigibilitatea fiind adeseori legată de factori extrinseci titlului executoriu);
- debitorul să nu se bucure de imunitate de executare;
- titlul să nu cuprindă dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită;
- să nu existe alte impedimente prevăzute de lege (de pildă, decesul debitorului, caz în care devin aplicabile dispoziții speciale).

Așadar, verificarea executorialității titlului reprezentat de o hotărâre judecătorească nu este doar o chestiune formală, ci constituie un demers marcat de multiple raționamente juridice lăsate de regulă în sarcina judecătorului. Din acest motiv, nu ni se pare drept rezonabilă aprecierea autorilor proiectului, în sensul că aceste cauze reprezintă „un balast judiciar”, „cauze care nu ar trebui să ajungă pe rolul instanțelor și care încarcă inutil volumul de activitate și consumă importante resurse umane și materiale”.

Mai remarcăm că autorii inițiativei au considerat că existența încuviințării executării hotărârilor judecătorești „oferă părților doar aparența unui act de judecată”, fiind nejustificată în opinia acestora în raport de existența căii specifice a contestației la executare, prin care cei vătămați prin executare se pot adresa instanței. Această optică este însă contrazisă de cea a Curții Constituționale, așa cum vom vedea. Încuviințarea executării, inclusiv cu privire la hotărârile judecătorești, are în mod tradițional scopul de a preveni abuzurile provocate prin pornirea în mod nelegal a unor proceduri execuționale nejustificate. O procedură de încuviințare mai simplă, mai suplă și mai puțin contencioasă este aptă să protejeze mai bine interesele cetățenilor, decât o procedură judiciară complexă, deplin contencioasă și formalistă, așa cum este contestația la executare. Chiar și privită din perspectiva instanței, este de preferat o încărcătură mai mare dar mai dinamică, generată de procedura încuviințării, decât un volum semnificativ de contestații la executare care au un randament al soluționării infinit mai oneros. Vom vedea, de altfel, în cuprinsul secțiunii următoare, că forma modificată a art. 666 C.pr.civ. este aptă să genereze o încărcătură mai mare a instanțelor naționale de la toate nivelurile, atât cu proceduri de încuviințare de tip nou, cât și cu căi de atac generate de acestea.

În fine, este utilă și lectura Deciziei nr. 895/2015 a Curții Constituționale, deopotrivă invocată de inițiatori, de CSM și de autorul unicului amendament adoptat în Comisia Juridică a Camerei Deputaților.

În forma aplicabilă la momentul sesizării Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate, art. 641 C.pr.civ. instituia formalitatea investiției cu formulă executorie a titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătorești, în competența instanței de executare, în timp ce art. 666 C.pr.civ. plasa în competența executorului judecătoresc competența încuviințării executării.

Curtea a observat că legiuitorul a optat pentru renunțarea la procedura investiției cu formula executorie, cu ocazia adoptării Codului de procedură civilă nou, pentru ca apoi să reintroducă această formalitate cu privire la titlurile nejurisdicționale, prin Legea nr. 138/2014. Verificând procedura demarării executării silită, în paralel cu privire la titlurile reprezentate de hotărâri și la celelalte titluri executorii, Curtea a observat că art. 641 C.pr.civ.

era clar, precis și previzibil. În cazul hotărârilor, creditorul nu mai trebuia să parcurgă decât procedura formulării cererii de executare, supusă apoi încuviințării de către executor, în timp ce în cazul celorlalte titluri, aceste formalități trebuia să fie precedate de investirea cu formulă executorie de către instanța competentă.

În schimb, în ceea ce privește încuviințarea de către executorul judecătoresc a executării, indiferent de natura titlului, Curtea a reținut că „titlul executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească sau de un înscris, altul decât o hotărâre judecătorească, investit cu formulă executorie, poate fi pus în executare silită la cererea creditorului în măsura în care debitorul nu a executat de bunăvoie obligația stabilită în sarcina sa prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu (...). Creditorul, prin formularea cererii de executare silită, solicită concursul statului în realizarea și concretizarea titlului său. Dacă investirea cu formulă executorie are semnificația unui ordin dat pentru a pune în executare titlul executoriu, fiind o formalitate necesară sub aspectul colaborării puterilor în stat - așadar, ea exprimă mai degrabă o relație între autoritățile publice, și nu între creditor și debitor -, în schimb, încuviințarea executării silite are semnificația apelării la forța de constrângere a statului în sensul punerii în executare silită a titlului executoriu, debitorul obligației suportând, astfel, în mod direct, consecințele acestei operațiuni. Ea deschide posibilitatea realizării efective a obligațiilor care incumbă în sarcina debitorului, iar creditorul, prin forța de constrângere a statului, neutralizează libertatea de acțiune a debitorului, realizându-și creanța în dauna voinței acestuia”. Apoi, reiterând faptul că executarea silită reprezintă o etapă a procesului civil, fiind subsumată dreptului la un proces echitabil, sub aspectul independenței și imparțialității autorității, atât în faza judecătii, cât și a executării silite, Curtea a subliniat că „declanșarea celei de-a doua etape a procesului civil se poate realiza doar prin exercitarea controlului judecătoresc cu privire la aceasta. Este o exigență constituțională care trebuie respectată de legiuitor, indiferent de actul normativ care reglementează procedura executării silite (...) și de faptul că legea impune sau nu obligația investirii cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a titlurilor executorii altele decât hotărârile judecătorești, după caz”. În lumina acestor principii, Curtea a arătat că executorul nu are atributele specifice instanței, *jurisdictio* și *imperium*, astfel că „nu este de competența executorului judecătoresc să dispună el însuși executarea titlului executoriu, acesta putând efectua numai acte de executare în cadrul procedurii declanșate de către o instanță judecătorească. Intervenția instanței judecătorești nu se poate realiza ex post, eventual pe calea soluționării unei contestații la executare, conform art. 712 din cod, întrucât hotărârea acesteia nu poate nici înlătura și nici acoperi viciul de neconstituționalitate al actului care a declanșat executarea silită, fază a procesului civil, respectiv caracterul său extrajudiciar”.

În concluzie, Curtea a reținut că începerea/declanșarea procedurii executării silite nu poate fi sustrasă controlului judecătoresc, pentru că nu ar fi respectate exigențele dreptului la un proces echitabil, sub aspectul imparțialității și independenței autorității.

Cu alte cuvinte, este greu de discernut, în considerentele deciziei citate, concluzia exprimată în cadrul expunerii de motive a proiectului de lege despre care facem vorbire. Nu rezultă din această decizie că ar putea fi privită drept constituțională deplasarea atributului încuviințării executării la executor în materia titlurilor executorii reprezentate de hotărâri judecătorești, din moment ce toate argumentele deciziei amintite sunt pe deplin aplicabile și formei propuse de inițiatori.

În schimb, aceleași argumente ale Curții Constituționale au fost invocate, în format mai concis, de autoarea amendamentului cu privire la alin. (2) al art. 666. Forma adoptată de

Parlament a acestui alineat, care impune încuviințarea executării cu privire la hotărârile judecătorești de către instanța care pronunță hotărârea executorie, odată cu pronunțarea acesteia, a fost justificată tocmai prin invocarea considerentelor din cuprinsul Deciziei nr. 895/2015. Cu toate că justificarea acestui amendament este corectă, soluția legislativă propusă este improprie, fiind extrem de probabil să genereze mult mai multe dificultăți de aplicare decât forma actuală a legii.

Mai remarcăm, în finalul acestei secțiuni, că proiectul de modificare a art. 666 C.pr.civ. a fost avizat negativ de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale¹⁶ a Camerei Deputaților, însă a primit aviz favorabil în Senat de la Consiliul Legislativ¹⁷ și de la Consiliul Economic și Social¹⁸, în procedura din fața Senatului.

4. INADVERTENȚELE FORMEI FINALE A LEGII

Modificarea operată asupra dispozițiilor art. 666 C.pr.civ. necesită o atenție deosebită întrucât are potențialul de a răsturna decenii de aplicare a unor instituții deja stabile ale procedurii civile. Din cauza efectelor extrem de importante, apreciem că abordarea trebuie să fie punctuală și detaliată, pentru ca atât autorii, cât și destinatarii normei, să înțeleagă consecințele ample pe care le produce o schimbare aparent minoră a unei instituții fundamentale a procesului civil. Din acest motiv, vom lua în discuție fiecare dintre modificările operate, semnalând pentru fiecare în parte întrebările, dificultățile și posibilele interpretări pe care le considerăm incidente.

4.1. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (1) AL NOULUI ART. 666 C.PR.CIV.

În mod inexplicabil, proiectul de modificare propune renunțarea la sintagma „în termen de maximum 3 zile”, înlocuind-o cu „în termen de 3 zile”. Expunerea de motive nu arată utilitatea unei astfel de modificări, ceea ce poate fi interpretat și ca o simplă scăpare a redactorului proiectului.

În orice caz, textul în forma sa inițială era armonizat cu dispozițiile alin. (2), care stabilește termenul de „maximum” 7 zile pentru soluționarea cererii de încuviințare a executării, precum și termene de „cel mult” 48 de ore pentru amânarea pronunțării, respectiv „cel mult” 7 zile pentru motivarea încheierii.

Din ansamblul normelor cuprinse în primele două alineate rezultă, așadar, că intenția inițială a legiuitorului a fost aceea de a imprima, prin limbajul utilizat, un ritm precis și alert al debutului etapei executării silite.

Desigur, este vorba despre termene de recomandare. Executorul nu decade din „dreptul” de a sesiza instanța dacă depășește termenul de 3 zile prevăzut la alin. (1), tot așa cum instanța nu este decăzută din „dreptul” de a soluționa cererea, de a pronunța sau redacta încheierea. Cu toate acestea, relevanța sintagmelor „maximum” și „cel mult” se regăsește în alte dispoziții, cele referitoare la obligațiile profesionale ale executorului¹⁹, respectiv ale

¹⁶ Avizul se găsește la adresa https://www.cdep.ro/comisii/drepturile_omului/pdf/2024/av594.pdf.

¹⁷ Avizul se găsește la adresa <https://www.cdep.ro/proiecte/2024/500/90/4/cl672.pdf>.

¹⁸ Avizul se găsește la adresa <https://www.cdep.ro/proiecte/2024/500/90/4/ces672.pdf>.

¹⁹ Potrivit art. 47 lit. e din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, publicată în M. Of. Partea I nr. 559 din 10 noiembrie 2000, cu modificările și republicările ulterioare, constituie abatere disciplinară fapta executorului judecătoresc reglementată ca „întârzierea sistematică și neglijența în efectuarea lucrărilor”.

judecătorului²⁰, cu privire la asigurarea celerității procedurii. Din această perspectivă, modificarea mai mult sau mai puțin intenționată a alin. (1) nu este oportună, pentru că rupe ritmul pe care legiuitorul inițial a dorit să îl impună acestei etape de debut a executării silite. De altfel, chiar dacă modificarea ar fi fost intenționată, în absența unei justificări concrete a demersului legislativ, aceasta apare mai degrabă drept o intervenție inutilă.

4.2. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (2) AL NOULUI ART. 666 C.PR.CIV.

Alineatul al doilea reprezintă o noutate absolută în materia dreptului procesual civil. Așa cum am văzut, introducerea lui a avut ca scop inițial revenirea încuviințării executării silite la executorul judecătoresc, însă numai pentru titlurile reprezentate de hotărâri judecătorești. Un amendament a schimbat însă conținutul textului, pentru a evita neconstituționalitatea în lumina Deciziei Curții Constituționale nr. 895/2015, astfel că forma finală impune încuviințarea executării silite a titlurilor reprezentate de hotărâri judecătorești „de către instanța care pronunță hotărârea judecătorească executorie potrivit legii, odată cu pronunțarea acesteia”.

Textul ridică o multitudine de probleme de aplicare, pe care le vom explora în cele ce urmează.

a. Ce înțelege legiuitorul prin hotărâri judecătorești executorii?

Răspunsul ar trebui să fie simplu. Desigur, în primul rând că trebuie să fie vorba despre hotărâri care cuprind dispoziții apte de a fi puse în executare, deci care cuprind obligații de a da, a face sau a nu face care să poată fi aduse la îndeplinire cu ajutorul forței statale. Condiția arătată nu este greu de îndeplinit, astfel că pentru ca o hotărâre judecătorească să poată constitui temeiul unui executări silite este suficientă obligarea părții căzute în pretenții la plata cheltuielilor de judecată pretinse de adversarul său procesual. Așadar, plaja de hotărâri judecătorești apte de a fi puse în executare în mod silit este una extrem de extinsă.

Apoi, potrivit dispozițiilor art. 632 alin. (2) C.pr.civ., „[c]onstituie titluri executorii hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri (...) care, potrivit legii, pot fi puse în executare”.

Mai departe, observăm că, potrivit art. 633 C.pr.civ., „[s]unt hotărâri executorii:

1. hotărârile date în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel;

2. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, ori cele în legătură cu care părțile au convenit să exercite direct recursul, potrivit art. 459 alin. (2)”.

Deci, raportat doar la aceste din urmă dispoziții (ale art. 633 C.pr.civ.), nu doar judecătorii, ci și instanțele de apel (tribunale și curți de apel) ar urma să încuviințeze executarea silită a propriilor hotărâri, simultan cu pronunțarea acestora.

Hotărârile cu executare provizorie sunt cele reglementate de art. 448 alin. (1)C.pr.civ.²¹,

²⁰ Potrivit art. 271 lit. g din Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în M. Of. Partea I, nr. 1102 din 16 noiembrie 2022, constituie abatere disciplinară „nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor ori întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor, din motive imputabile”.

²¹ Art. 448 alin. (1) C.pr.civ. - Hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept când au ca obiect:

1. stabilirea modului de exercitare a autorității părintești, stabilirea locuinței minorului, precum și modul de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu minorul;

2. plata salariilor sau a altor drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă, precum și a sumelor cuvenite, potrivit legii, șomerilor;

3. despăgubiri pentru accidente de muncă;

respectiv de art. 449 alin. (1) C.pr.civ.²², fiind vorba despre hotărâri de primă instanță, așadar de competența judecătoriei sau a tribunalului, care în acest caz ar încuviința executarea propriilor hotărâri.

În fine, potrivit art. 634 alin. (1) C.pr.civ., „[s]unt hotărâri definitive:

1. hotărârile care nu sunt supuse apelului și nici recursului;
2. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, neatacate cu recurs;
3. hotărârile date în primă instanță, care nu au fost atacate cu apel;
4. hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum și cele neatacate cu recurs;
5. hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii;
6. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs”.

Mai trebuie reținute și dispozițiile alin. (2), conform cărora „[h]otărârile prevăzute la alin. (1) devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului sau, după caz, la data pronunțării”.

De aici apare cea mai importantă problemă de aplicare a noului text.

Prima instanță (judecătoria sau tribunalul) pronunță de regulă o sentință care:

- poate fi executorie de la pronunțare potrivit art. 633 C.pr.civ. numai dacă putea fi atacată cu apel, iar apoi cu recurs, dar părțile au convenit să exercite direct recursul, potrivit art. 459 alin. (2) – situație extrem de rar întâlnită în practică;
- poate fi executorie de la pronunțare potrivit art. 448 sau 449 C.pr.civ. – situație cu o pondere relativ scăzută în practică;
- poate fi executorie de la pronunțare, potrivit dispozițiilor art. 634 C.pr.civ., numai dacă nu este supusă nici apelului și nici recursului – ipoteză care momentan nu se regăsește în practică.

În toate celelalte cazuri, **prima instanță nu poate ști, în mod obiectiv, la momentul pronunțării, dacă hotărârea sa va rămâne definitivă și va putea constitui titlu executoriu**, până la expirarea termenului de apel sau, după caz, de recurs. Abia după expirarea acestui termen, dacă părțile nu atacă sentința primei instanțe, aceasta se definitivează prin neapelare și/sau nerecurare, sau momentul definitivării se amână până la soluționarea căii de atac, dacă părțile formulează astfel de cereri.

Ca incidență, numărul de cazuri în care prima instanță nu poate ști de la pronunțare dacă hotărârea sa va rămâne definitivă este covârșitor mai mare decât numărul situațiilor în care hotărârea primei instanțe este executorie de la pronunțare. Fără a exagera, **estimăm la**

4. rente ori sume datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii, precum și pensii acordate în cadrul asigurărilor sociale;

5. despăgubiri în caz de moarte sau vătămare a integrității corporale ori sănătății, dacă despăgubirile s-au acordat sub formă de prestații bănești periodice;

6. reparații grabnice;

7. punerea sau ridicarea sigiliului ori facerea inventarului;

8. cereri privitoare la posesie, numai în ceea ce privește posesia;

9. hotărârile pronunțate în temeiul recunoașterii de către pârât a pretențiilor reclamantului, pronunțate în condițiile art. 436;

10. în orice alte cazuri în care legea prevede că hotărârea este executorie.

²² Art. 449 alin. (1) C.pr.civ. - Instanța poate încuviința executarea provizorie a hotărârilor privitoare la bunuri ori de câte ori va considera că măsura este necesară în raport cu temeinicia vădită a dreptului ori cu starea de insolvabilitate a debitorului, precum și atunci când ar aprecia că neluarea de îndată a acestei măsuri este vădit prejudiciabilă pentru creditor. În aceste cazuri, instanța îl va putea obliga pe creditor la plata unei cauțiuni, în condițiile art. 719 alin. (2) și (3).

cel mult 5% din totalul hotărârilor primei instanțe (judecătoria sau tribunal) ponderea acelor hotărâri care constituie titlu executoriu de la pronunțare. Prin urmare, încuviințarea de către prima instanță a executării propriilor hotărâri de la momentul pronunțării acestora este inaplicabilă pe scară largă, în mod obiectiv.

Instanța de apel (tribunalul sau curtea de apel) dă hotărâri care constituie titluri executorii de la pronunțare, numai în materiile în care recursul este suprimat, adică, de regulă, în cauzele ce au ca obiect cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a-j³ C.pr.civ. În toate celelalte cazuri, în care este deschisă calea recursului, instanța de apel nu poate ști de la momentul pronunțării, dacă hotărârea sa va rămâne definitivă și va putea constitui titlu executoriu, din aceleași motive pentru care nici prima instanță nu poate prevedea acest lucru, așa cum am arătat mai sus. În raport de competențele instanței de apel, apreciem că sunt foarte multe cauzele în care decizia dată în apel este definitivă de la momentul pronunțării, astfel că **o foarte mare parte din încuviințările de executare a hotărârilor judecătorești încă de la momentul pronunțării vor fi cele acordate de instanțele de apel.**

Instanța de recurs pronunță, prin excelență, hotărâri definitive și executorii. Aceasta presupune că **regula încuviințării executării silită a hotărârilor judecătorești încă de la momentul pronunțării va fi regăsită în principal în competența curților de apel și a Înaltei Curți de Casație și Justiție.**

Recapitulând, ca urmare a aplicării noilor dispoziții ale alin. (2) al art. 666 C.pr.civ., regula încuviințării executării cu privire la hotărâri judecătorești va fi aplicabilă în cazul tribunalelor (în mai mică măsură), curților de apel și a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în timp ce judecătoriile nu vor avea aptitudinea aplicării acestui text decât într-o pondere redusă a cauzelor civile.

Observăm, așadar, o completă regândire a paradigmei în materia competenței instanței care încuviințează executarea silită, cu luarea unei mari părți a acestei sarcini de la judecătoria și plasarea ei în mâinile instanțelor de grad superior, inclusiv a instanței supreme.

O altă întrebare se poate pune aici, subsumată celei de la debutul acestei subsecțiuni: oare îi cere legiuitorul instanței să încuviințeze „prezuntiv” executarea hotărârii pronunțate și care nu devine executorie decât ulterior, prin eventuala expirare a termenului de apel/recurs? Nu putem răspunde decât că nu, întrucât caracterul definitiv și executoriu al hotărârii nu poate fi consacrat prin încuviințare, sub termen sau condiție. Dacă am accepta încuviințarea „prezuntivă” a hotărârii încă neexecutorii, această hotărâre ar deveni executorie fie prin împlinirea termenului de declarare a căii de atac fără formularea acesteia, fie nu ar mai deveni executorie deloc în cazul exercitării căii de atac (caz în care decizia dată cu privire la această cale de atac ar determina, ulterior, definitivarea), în oricare dintre variante existând pericolul unei executări silită riscante pentru creditorul însuși.

b. Dacă acceptăm că toate instanțele, de toate gradele, au competența de a încuviința executarea silită a hotărârilor judecătorești, cum conciliem această normă cu noțiunea de „instanță de executare” cuprinsă la art. 651 C.pr.civ. și cu principiul unicității instanței de executare, dezvoltat recent în jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție?

Potrivit art. 651 alin. (1) C.pr.civ., instanța de executare (ca regulă) „este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel”. Competența teritorială poate fi stabilită și în funcție de domiciliul sau sediul creditorului, însă din punct de vedere

material norma legală citată stabilește clar că îi revine judecătoriei plenitudinea de competență în privința executării silite. Această normă este una de tradiție în procedura civilă română.

Conform alin. (3) al aceluiași art. 651 C.pr.civ., instanței de executare – judecătoria – îi revin mai multe atribuții în materia executării silite, dintre care sunt amintite în mod expres soluționarea cererilor de încuviințare a executării silite și a contestațiilor la executare.

Semnificativ pentru practicieni este faptul că, prin Decizia nr. 20/2021²³, Completul competent să judece recursul în interesul legii din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție a interpretat dispozițiile art. 651 alin. (1) și pe cele ale art. 666 C.pr.civ., printre altele, stabilind că instanța de executare competentă teritorială să soluționeze contestația la executare propriu-zisă formulată de unul dintre debitorii la care se referă titlul executoriu este judecătoria care a încuviințat executarea silită a acelui titlu executoriu, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Din cuprinsul acestei decizii a rezultat un principiu aplicabil tuturor executărilor silite, respectiv principiul unicității instanței de executare. Mai mult, din discuțiile purtate la nivel centralizat cu ocazia întâlnirilor președinților secțiilor civile ale curților de apel cu reprezentanții Înaltei Curți de Casație și Justiție, aceștia din urmă au arătat²⁴ că „dincolo de situația particulară, a pluralității de debitori, incidentă în cauza care a generat pronunțarea deciziei nr. 20/2021, aceasta (Înalta Curte de Casație și Justiție – n.n.) **și-a propus să ofere o dezlegare cu caracter general și cu valoare de principiu, în considerarea importanței unicității instanței de executare, principiu care asigură, în această materie, unificarea și simplificarea procedurilor, evitând dispersia soluționării incidentelor procedurale către instanțe diferite și, prin aceasta, riscul pronunțării unor hotărâri contradictorii**”.

Prin urmare, până la modificarea art. 666 C.pr.civ., viziunea Înaltei Curți cu privire la instanța de executare era în sensul că judecătoria care a încuviințat executarea silită devine și rămâne instanța de executare competentă să soluționeze contestațiile la executare formulate pe parcursul procedurii de executare.

Ne întrebăm, așadar, cum vom putea concilia aceste dispoziții legale, în interpretarea lor obligatorie realizată de Înalta Curte de Casație și Justiție, dacă admitem că, în urma introducerii noului alin. (2) al art. 666, judecătoria nu ar mai fi unica instanță competentă să încuviințeze executarea și nici măcar instanță de drept comun în materia încuviințării, ci mai degrabă tribunalele, curțile de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție ar urma să preia această atribuție. Mergând pe această linie de interpretare, ar însemna ca aceste din urmă instanțe să devină automat competente să soluționeze, ca instanțe de executare, și contestațiile la executare (sau alte incidente) formulate în cursul executării silite pornite în temeiul titlurilor reprezentate de hotărâri judecătorești? Dacă, în cazul tribunalelor și al curților de apel, soluția ar putea fi, la limită, acceptată, grație păstrării dreptului părților de a formula apel împotriva soluției date asupra contestației la executare și grație posibilității acordate lor de lege de a soluționa cauze în primă instanță, nu același lucru se poate spune în cazul Înaltei Curți de Casație și Justiție, care nu soluționează cauze decât în recurs, niciodată în primă instanță.

²³ Decizia nr. 20/2021 privind examinarea recursului în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 1.696/1/2021, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1083 din 11 noiembrie 2021.

²⁴ În acest sens, a se vedea Minuta întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, București, 26-27 iunie 2023, la adresa <https://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2023/11/Minuta-intalnire-Bucuresti-26-27-iunie-2023.pdf> (pag. 67-68).

Desigur, ne putem imagina și interpretarea potrivit căreia legiuitorul a dorit să deroge față de regula determinării instanței de executare numai în ceea ce privește încuviințarea executărilor pornite în baza hotărârilor judecătorești, urmând ca pentru soluționarea contestațiilor și exercitarea celorlalte atribuții ale instanței de executare să se revină la regula prevăzută de art. 651 C.pr.civ. – plenitudinea de competență a judecătoriei. Cu toate acestea, interpretarea propusă va putea fi combătută cu succes, prin referire la modul de redactare al noului alin. (2) al art. 666 C.pr.civ., care nu face derogare expresă decât de la alin. (1), nu și de la art. 651 C.pr.civ.

În ceea ce ne privește, considerăm că dispozițiile alin. (2), cel puțin prin raportare la această problemă de interpretare, pun o problemă de constituționalitate, întrucât sunt neclare, înlătură o interpretare obligatorie dată de Înalta Curte de Casație și Justiție anterior intervenției legislative, fără a justifica de ce această interpretare trebuie lăsată fără efecte sau, dacă nu o înlătură, fac iluzoriu sau extrem de dificil accesul la instanță al debitorilor care doresc să formuleze contestație la executare.

c. Instanța care pronunță hotărârea care constituie titlu executoriu (în viziunea legiuitorului) se sesizează din oficiu sau este necesară cererea părții interesate?

Regula în cadrul procesului civil este disponibilitatea, nu oficialitatea, astfel că instanța civilă nu se poate sesiza din oficiu. Unele dispoziții legale instituie, în mod excepțional, cazuri în care instanța trebuie să se pronunțe asupra anumitor chestiuni, chiar dacă nu i-a fost solicitat acest lucru de către părți. Însă aceste cazuri rezultă cu claritate din legea specială – a se vedea, de pildă, cazul art. 919 alin. (3) C.pr.civ., potrivit căruia, în cadrul procedurii divorțului, instanța se va pronunța din oficiu și asupra numelui pe care îl vor purta soții după divorț.

În ceea ce ne privește, în lipsa unui text legal care să indice o astfel de interpretare, pronunțarea din oficiu a instanței asupra oricărui aspect, inclusiv asupra încuviințării executării, este exclusă.

Dacă acceptăm, însă, că instanța este ținută să se pronunțe din oficiu asupra încuviințării, această interpretare presupune că, în cazul hotărârilor judecătorești, încuviințarea executării silite fie nu mai este deloc purtătoare de taxă de timbru, fie trebuie automat achitată taxa de timbru aferentă încuviințării de către toate părțile din proces.

Potrivit art. 10 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013²⁵, cererile pentru încuviințarea executării silite se timbrează cu suma de 20 de lei pentru fiecare titlu executoriu. Reclamantul poate achita suma, așa cum prevede art. 33 alin. (1) din același act normativ, în mod anticipat, atunci când formulează cererea de chemare în judecată, pentru că acesta prefigurează câștigarea procesului, adică obținerea unei hotărâri judecătorești în favoarea sa, care să constituie titlu executoriu. Însă, în egală măsură, ar datora taxă de timbru și pârâtul, dacă acesta solicită cel puțin cheltuieli de judecată, și cu atât mai mult dacă formulează cerere reconvențională. Nu mai este nevoie să amintim și că terții introduși în proces (mai puțin intervenientul accesoriu) pot pretinde cel puțin recuperarea cheltuielilor de judecată, astfel că și ei prefigurează obținerea unui titlu executoriu. Ca atare, toți datorează taxa de timbru aferentă încuviințării executării.

²⁵ Ordonanța de urgență nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în M. Of., Partea I nr. 392 din 29 iunie 2013.

În plus, această taxă ar fi datorată în fiecare etapă a judecății, întrucât nimeni nu știe care va fi parcursul procesului, dacă se vor formula căi de atac și ce soluție vor primi, în ce formă se va definitiva hotărârea judecătorească care ar putea constitui titlu executoriu.

Întrucât plata taxei de timbru este în mod necesar atașată formulării unei cereri propriuzise, apreciem că, dacă am interpreta că instanța va încuviința din oficiu executarea hotărârii, taxa nu va mai fi datorată.

În schimb, în ceea ce ne privește, reafirmăm faptul că încuviințarea dată în temeiul art. 666 alin. (2) în forma modificată nu poate avea loc decât la cererea părților, care astfel vor putea fi obligate și la plata taxei judiciare de timbru aferente²⁶.

d. În ce condiții poate sau trebuie să fie formulată cererea de încuviințare a executării cu privire la hotărârile judecătorești?

Așa cum am arătat deja, considerăm că încuviințarea executării în ipoteza noului art. 666 alin. (2) nu poate fi realizată decât la cerere, iar oricare parte din proces are posibilitatea de a o formula, dacă a investit instanța (prima instanță, instanța de apel sau cea de recurs) cu cel puțin o cerere aptă să conducă la pronunțarea unei hotărâri care să constituie titlu executoriu – de pildă, o cerere privind obligarea părții adverse la plata cheltuielilor de judecată.

Dar în ce formă și în ce termen poate fi formulată această cerere? În fața primei instanțe, termenul limită ar putea fi închiderea dezbaterilor, desigur și cu respectarea obligației de plată a taxei judiciare de timbru. În ceea ce privește forma, dispozițiile art. 148 C.pr.civ. rămân aplicabile, ca regulă în materia întocmirii oricărui act de procedură de oricare dintre părți.

Oare în cadrul judecății în apel și în recurs lucrurile vor sta la fel? Sub aspectul formei cererii, desigur că dispozițiile art. 148 C.pr.civ. nu sunt înlăturate și vor rămâne aplicabile. Însă termenul până la care ar putea fi formulată cererea ar putea fi disputat. Este o cerere nouă aceasta, astfel încât să nu poată fi primită deloc în calea de atac? Credem că răspunsul trebuie să fie negativ, întrucât solicitarea nu este una pe fondul pricinii, ci vizează o chestiune necontencioasă și „accesorie” pronunțării hotărârii asupra apelului sau a recursului. Întrucât

²⁶ Parcursul unui litigiu civil este adeseori sinuos și imprevizibil. Să luăm exemplul unei acțiuni în pretenții, în cadrul căreia se formulează și cerere reconvențională având ca obiect pretenții. La prima instanță, ambele părți vor fi îndreptățite să solicite încuviințarea executării, pentru ipoteza în care hotărârea primei instanțe rămâne definitivă prin neapelare.

După pronunțarea primei instanțe atât asupra cererilor (principală și reconvențională), cât și asupra încuviințării în favoarea celui/celor care a/au câștigat, partea sau părțile căzute în pretenții vor declara apel. Apelantul/apelanții va/vor să ceară și de data aceasta încuviințarea executării, în speranța obținerii unei decizii favorabile în apel, care să nu mai fie atacată cu recurs. În egală măsură, va putea cere încuviințarea și intimatul în apel, dacă solicită obligarea apelantului la plata cheltuielilor de judecată în apel.

Instanța de apel se va pronunța prin decizie asupra apelurilor, asupra cererilor privind cheltuielile de judecată și asupra încuviințării. Partea/părțile nemulțumită/nemulțumite de soluția pronunțată în apel poate/pot formula recurs. Recurentul/recurenții va/vor trebui din nou să ceară încuviințarea executării deciziei din recurs, în speranța că îi/le va fi favorabilă (și dacă va cuprinde dispoziții apte de pus în executare), dar și intimatul/intimații pot cere cheltuieli de judecată în recurs, deci va fi necesară și pentru acestea încuviințarea executării.

Așadar, într-un astfel de proces, părțile vor fi nevoite să ceară încuviințarea în fiecare etapă procesuală și să o și timbreze corespunzător, deși nu pot prefigura rezultatul procesului. Desigur, dacă interpretăm dispozițiile alin. (2) în sensul că pronunțarea se va face din oficiu, nu este clar dacă și în ce condiții va mai fi datorată taxa judiciară de timbru aferentă încuviințării, așa cum am arătat.

nu este o cerere nouă și nu afectează discuția pe fondul litigiului, ar trebui ca aceasta să fie de asemenea primită până la închiderea dezbaterilor.

e. Cum va fi realizată în concret încuviințarea executării „odată cu pronunțarea”?

Potrivit noului art. 666, respectiv alin. (3), doar atunci când cererea de încuviințare privește alte titluri decât hotărârile judecătorești sunt incidente termenele și dispozițiile prevăzute în respectivul text – soluționare în termen de cel mult 7 zile, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților, cu termene scurte pentru amânarea pronunțării și pentru redactarea încheierii.

Pe de altă parte, dispozițiile alin. (4), (7), (8) și (9) se referă la încheierea de încuviințare a executării fără a distinge în funcție de titlul executoriu.

De aici se poate deduce că, pentru a încuviința executarea cu privire la propria hotărâre, instanța se va pronunța printr-o încheiere. Nicio dispoziție din cuprinsul dispozițiilor modificate ale art. 666 C.pr.civ. nu permite, de pildă, pronunțarea instanței prin chiar hotărârea care se dă în cauză, prin inserarea mențiunilor specifice încuviințării. Poate că o astfel de soluție ar fi fost oportună, însă ea nu poate fi dezvoltată, în opinia noastră, pe cale jurisprudențială, ci trebuie creată de lege, dat fiind caracterul formalist al procedurii civile, mai cu seamă în privința conținutului hotărârii judecătorești, dar și a formalităților de declanșare a executării silită.

Dacă se pronunță prin încheiere separată, instanța trebuie să întocmească și minute distincte. Amânarea pronunțării numai cu privire la încuviințare sau separat de soluția dată asupra cererii cu care instanța a fost investită în fond nu pare posibilă, deoarece textul legal precizează clar că instanța va dispune încuviințarea „odată cu pronunțarea” în cauză.

Dacă totuși nu se cere întocmirea unei încheieri separate, ce formă ia încuviințarea? Va putea fi integrată corpului hotărârii? În care parte a acesteia? Putem simplifica mențiunea, prin formule similare formulei executorii la care legea a renunțat în anul 2013?

Pentru a se pronunța asupra încuviințării, instanța trebuie să ia concluzii asupra acesteia? În opinia noastră, pentru argumente de echitate, dacă încuviințarea celorlalte titluri executorii este necontencioasă, așa ar trebui să rămână și în cazul hotărârii judecătorești.

Și, cel mai important, în ce termen trebuie redactată încheierea (sau actul de procedură) prin care se dispune încuviințarea? În ipoteza cea mai simplă, în care instanța de apel se pronunță ultima, fără drept de recurs, asupra unei cauze, știind deci că hotărârea sa va putea constitui titlu executoriu, fiind definitivă, este limpede că, dacă hotărârea va cuprinde dispoziții executorii și partea care câștigă procesul a solicitat acest lucru, va trebui încuviințată executarea silită. Instanța de apel se pronunță concomitent și asupra apelului, și în sensul încuviințării executării. După pronunțare, are un termen de 30 de zile pentru redactarea hotărârii, care poate fi prelungit cu încă 30 de zile, de cel mult două ori [potrivit art. 426 alin. (5) C.pr.civ.]. Întrucât alin. (3) al art. 666 C.pr.civ. în forma modificată nu se aplică în cazul încuviințării executării hotărârilor judecătorești, termenul de redactare a actului privind încuviințarea, în ipoteza de la alin. (2), este termenul de redactare a hotărârii judecătorești? Se aplică alt termen, de pildă cel de la art. 232 alin. (2) C.pr.civ. referitor la întocmirea încheierilor de ședință în termen de 3 zile? Care ar fi utilitatea unei încheieri de încuviințare cu privire la o hotărâre executorie încă neredactată, deci cu privire la care pornirea executării este discutabilă?

f. Ce remedii există pentru cazul în care instanța omite sau refuză să încuviințeze

executarea?

În cazul în care instanța omite să se pronunțe asupra încuviințării executării hotărârii, primul remediu este formularea unei cereri de completare a hotărârii – art. 444 C.pr.civ. Desigur că dispozițiile în materia completării hotărârii se referă la ipoteza în care instanța nu s-a pronunțat „asupra unei cereri conexe sau incidentale”, ceea ce poate arunca un dubiu cu privire la aplicabilitatea procedurii. Cu toate acestea, opinăm în sensul admisibilității unei astfel de solicitări, dată fiind similitudinea față de ipotezele reglementate.

Dar dacă se formulează o astfel de solicitare și este respinsă sau se depășește termenul în care poate fi cerută completarea? Rămâne creditorul fără nicio altă posibilitate de încuviințare a executării?

Văzând dispozițiile art. 666 C.pr.civ., în ansamblu, în forma în care sunt modificate, am putea spune că o nouă cerere de încuviințare a executării nu ar putea fi primită. Aceasta întrucât ar fi incidente dispozițiile alin. (2) care arată expres că încuviințarea în cazul hotărârilor nu poate fi dată decât de către instanța care pronunță hotărârea și odată cu pronunțarea acesteia. Instanța de executare de drept comun nu ar fi competentă să încuviințeze nici ea executarea. Însă nu poate fi acceptată pe deplin nici imposibilitatea unei încuviințări ulterioare, întrucât ar fi total neconstituțională lipsirea de efecte a unui titlu executoriu ca urmare a unei omisiuni a instanței. Așadar, o cale trebuie creată, iar cea mai probabilă soluție este încuviințarea, în acest caz, de către instanța de executare de drept comun, în procedura prevăzută de alin. (3) – (9) ale art. 666 C.pr.civ.

g. Cum se va aplica în timp noua normă de procedură cuprinsă la alin. (2) al art. 666 C.pr.civ.?

Din punct de vedere formal, norma cuprinsă la art. 666 C.pr.civ. se referă la executarea silită. Grație dispozițiilor art. 24 C.pr.civ., „[d]ispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silită începute după intrarea acesteia în vigoare”. Prin urmare, la o lectură superficială, încuviințarea executării cu privire la hotărârile judecătorești s-ar aplica numai în cazul executărilor silită începute după intrarea în vigoare a legii noi.

Însă acest lucru nu este posibil, întrucât norma nu privește numai executarea, ci și pronunțarea hotărârilor judecătorești. Mai mult, la data intrării în vigoare a legii noi, unele hotărâri judecătorești vor fi devenit deja executorii, fără să fi fost încuviințată executarea, nici prin procedura reglementată de legea veche, nici prin cea cuprinsă în noua normă. În privința acestor hotărâri, ar fi excesiv și contrar principiilor fundamentale să se aplice retroactiv legea nouă. Prin urmare, aceste situații vor scăpa noii dispoziții legale.

Întrucât norma privește în principal pronunțarea hotărârii, considerăm că aplicarea legii noi ar începe la data intrării în vigoare a acesteia, în sensul că în toate procesele pornite după acest moment instanțele ar fi obligate să facă aplicarea dispozițiilor art. 666 alin. (2) C.pr.civ. în forma modificată²⁷.

²⁷ Deși, prin raportare la aceste reguli, efectul modificării poate părea destul de distant în timp, nu trebuie scăpat din vedere faptul că unele procese se derulează destul de rapid în practică. De pildă, în ipoteza intrării în vigoare a modificării la data de 1 ianuarie 2026, o cerere de emitere a ordonanței președințiale formulate imediat după această dată poate fi soluționată în primă instanță chiar și în decurs de câteva zile, prin pronunțarea unei hotărâri de primă instanță care este, potrivit art. 997 alin. (2) C.pr.civ., executorie. În mod similar, cererile privind emiterea ordinului de protecție pot fi emise în termen foarte scurt, fiind executorii de la prima instanță, potrivit art. 44 alin. (1) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, publicată în M. Of. Partea I, nr. 367 din 29 mai 2003, cu modificările și republicările ulterioare.

h. Cui îi revine competența de a încuviința executarea silită a titlurilor executorii reprezentate de hotărâri pronunțate în materie penală, însă cu privire la latura civilă?

Potrivit art. 397 alin. (1) C.pr.pen.²⁸, „[i]nstanța se pronunță prin aceeași hotărâre și asupra acțiunii civile”. Totodată, potrivit art. 581 C.pr.pen., „[d]ispozițiile din hotărârea penală privitoare la despăgubirile civile și la cheltuielile judiciare convenite părților se execută potrivit legii civile”.

Date fiind aceste trimiteri, rezultă că dispozițiile art. 666 C.pr.civ. prezintă interes și în cazul încuviințării executării acelor hotărâri judecătorești penale prin care se soluționează pe latură civilă cereri referitoare la despăgubiri și la cheltuieli judiciare convenite părților. În privința acestora, pentru a putea fi pusă în executare hotărârea penală, va fi necesar ca instanța penală să încuviințeze executarea silită „odată cu pronunțarea” hotărârii executorii. În materie penală, de asemenea, regulile referitoare la executorialitatea hotărârii se regăsesc în Codul de procedură penală, însă nu diferă în mod esențial de cele din materia civilă (cel puțin în privința acțiunii civile), astfel că aspectele expuse anterior rămân relevante și pentru judecătorul cauzei penale. Nu putem ignora, însă, faptul că judecătorii specializați în materie penală vor fi nevoiți, pentru prima dată în istoria sistemului judiciar, să se familiarizeze cu problematica executării silite, în special cu ipotezele în care poate fi respinsă cererea de încuviințare a executării silite. Or, acesta este un domeniu dinamic și pentru judecătorii din materiile civile, obișnuiți cu practica execuțională; prin urmare, un efort suplimentar și semnificativ va fi plasat asupra instanțelor penale.

În finalul discuției legate de noul conținut al alin. (2) art. 666 C.pr.civ., ne întrebăm dacă era necesară cu adevărat regândirea unui sistem tradițional de pronunțare a hotărârilor judecătorești și de încuviințare a executării acestora. Cu ocazia acestei modificări, remarcăm că este pentru prima oară în istoria dreptului procesual civil român când încuviințarea executării ar trebui să aibă loc înainte de formularea unei cereri de executare silită, din moment ce, pentru titlurile reprezentate de hotărârile judecătorești, formalitatea încuviințării este legată de momentul pronunțării hotărârii, înainte chiar să se cunoască dacă și în ce formă va rămâne definitivă respectiva hotărâre.

Aici este, poate, locul cel mai potrivit să ne reamintim de argumentul Curții Constituționale reținut în Decizia nr. 895/2015 – „declanșarea celei de-a doua etape a procesului civil se poate realiza doar prin exercitarea controlului judecătorec cu privire la aceasta”. Controlul jurisdicțional este util și eficient dacă se realizează chiar la momentul declanșării executării silite, adică cât mai aproape de momentul formulării cererii de executare. În forma modificată a legii, acest control se deplasează în sens retrograd, fiind semnificativ mai îndepărtat de momentul propriu-zis al începerii executării, deci este lipsit în realitate de eficiență. Între momentul pronunțării hotărârii executorii (simultan cu încuviințarea executării) și momentul punerii efective în executare poate trece mult timp (termenul general de prescripție rămânând cel de 3 ani, sau de 10 ani în cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale). În decursul acestui interval pot interveni schimbări ale situației de fapt care să constituie impedimente la executare, ceea ce forma veche a art. 666 C.pr.civ.

Așadar, încă din primele zile de aplicare a legii se poate pune problema efectelor pe care aceasta le produce.

²⁸ Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M. Of., Partea I nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și republicările ulterioare.

prevenea, facilitând controlul legalității executării chiar la momentul declanșării ei. Acum, dacă instanța nu mai poate verifica legalitatea în mod preventiv decât la momentul emiterii titlului reprezentat de hotărârea judecătorească, crește exponențial riscul demarării ulterioare a unor executări silită nelegale, sancționabile prin admiterea contestației la executare, care este însă o procedură mai costisitoare pentru debitor, mai îndelungată și mai complicată.

În plus, în mod atipic, această modificare aparent bine intenționată generează obligații noi atât pentru părți, cât și pentru instanță. Pentru părți, așa cum am văzut, instituie necesitatea formulării cererii de încuviințare, dublată de obligația de plată a taxei judiciare de timbru aferente. Omisiunea părții de a formula cererea și de a o timbra are consecințe extrem de grave, care tind la lipsirea de efecte a hotărârii judecătorești favorabile. Pentru instanță, noua lege adaugă obligațiilor preexistente pe aceea de a verifica, la momentul pronunțării în cauză, dacă și cine a cerut în mod valabil încuviințarea executării hotărârii, dacă și cine obține prin acea hotărâre obligații ce pot fi aduse la îndeplinire prin executare silită, dacă hotărârea care va fi pronunțată este executorie sau nu și dacă, așa cum vom vedea, sunt necesare verificări cu privire la ipotezele prevăzute de art. 666 alin. (6) C.pr.civ., în forma modificată.

În fine, instituirea unei astfel de proceduri la toate nivelurile de jurisdicție și pentru toate materiile (penale și non-penale), cu implicații neclare asupra interpretării noțiunii de „instanță de executare”, constituie un mănunchi de argumente pentru care considerăm că dispozițiile acestui alineat nu sunt nici constituționale, nici necesare, nici oportune.

4.3. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (3) ART. 666 C.PR.CIV.

Așa cum se poate observa din cuprinsul noului alin. (3), acesta privește procedura de emiterie a încheierii de încuviințare a executării, însă numai cu privire la titlurile care nu sunt hotărâri judecătorești. În privința acestora din urmă, așa cum am arătat mai sus, este neclar prin ce act de procedură va fi încuviințată executarea și în ce termene.

4.4. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (3) ART. 666 C.PR.CIV.

Dispozițiile noului alin. (4) reiau norma cuprinsă în fostul alin. (3) al art. 666 C.pr.civ. și se referă la conținutul încheierii de încuviințare a executării, care trebuie să cuprindă, „în afara mențiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, atunci când aceasta este determinată sau determinabilă, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului și modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta”.

Așa cum am arătat deja, dispozițiile alin. (4) nu disting în funcție de natura titlului executoriu, astfel că ar fi aplicabile și în cazul încuviințării executării hotărârilor judecătorești. Dincolo de aspectele tehnice pe care le-am antamat deja (pct. 2 lit. e), mai trebuie semnalate și o altă inadvertență.

Dacă instanța se pronunță asupra cauzei și asupra încuviințării executării, menționarea sumei pentru care se va face executarea, precum și a accesoriilor acestora ar putea pune probleme, mai ales în cazul în care suma este numai determinabilă. Această situație ne face să ne punem întrebarea dacă, grație acestei modificări, instanțele nu vor fi nevoite să determine în toate cazurile cuantumul creanței, evitând astfel pronunțarea unui titlu pentru o creanță determinabilă, dar pentru care nu poate fi menționată în încheierea de încuviințare suma pentru care este permisă executarea.

Apoi, în ceea ce privește sintagma „modalitatea de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta” presupune ca partea care solicită încuviințarea să și menționeze, dacă apreciază necesar, modalitatea de executare silită pentru care va solicita executarea. În realitate, efectul indirect va fi acela de consolidare a practicii actuale a creditorilor, care arareori mai solicită executarea în anumite forme sau modalități, tocmai pentru a preveni un impediment ulterior la executarea silită.

4.5. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (6) AL NOULUI ART. 666 C.PR.CIV.

O altă modificare importantă este cea referitoare la dispozițiile fostului alin. (5), cel care cuprindea lista temeiurilor pentru care instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite.

Ca și în precedent, modificarea este lipsită de relevanță pentru ipoteza celorlalte titluri executorii, altele decât hotărârile judecătorești, pentru care în realitate legea aplicabilă a rămas în aceeași formă.

În schimb, pentru încuviințarea executării hotărârilor judecătorești, noul alin. (6) – vechiul alin. (5) – pare să nu mai fie aplicabil, întrucât pct. 2 și 3 au fost modificate prin scoaterea referirilor la hotărârile judecătorești.

Mai întâi, trebuie să observăm faptul că este vorba despre o necorelare a textelor, generată de modificarea alin. (2) în procedura de adoptare a legii, fără a mai fi amendate corespunzător și alineatele subsecvente. În proiectul inițial, întrucât se renunța la încuviințarea de către instanță a executării hotărârilor judecătorești (care urma să fie verificate exclusiv de către executorul judecătoresc), era firesc ca în alin. (6) să nu se mai regăsească referiri la motivele pentru care instanța poate respinge cererea de încuviințare cu privire la hotărârile judecătorești. Însă după modificarea alin. (2), care a readus la instanțe atributul încuviințării executării și cu privire la aceste titluri, firesc ar fi fost ca dispozițiile alin. (6) să revină la forma vechiului alin. (5).

Din acest motiv, în opinia noastră, alin. (6) trebuie citit tot în forma vechiului alin. (5), în sensul că și în cazul în care instanța se pronunță asupra încuviințării executării hotărârii judecătorești, odată cu pronunțarea acesteia din urmă, poate respinge cererea de încuviințare pentru oricare dintre motivele prevăzute de alin. (6).

În realitate, însă, o mare parte din aceste motive de respingere nu pot fi verificate la data pronunțării instanței, iar pentru altele verificarea este inutilă. Astfel:

- pct. 1 - cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat – verificarea nu este posibilă în mod obiectiv pentru că, prin ipoteză, executorul nu este încă sesizat;
- pct. 2 și 3 - înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu sau nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege – nu este nevoie de verificare, din moment ce încuviințarea privește tocmai hotărârea pronunțată de respectiva instanță, în mod simultan;
- pct. 4 - creanța nu este certă, lichidă și exigibilă – cel puțin sub aspectul exigibilității, unele probleme pot apărea cu privire la sumele acordate de instanță pentru viitor;
- pct. 5 - debitorul se bucură de imunitate de executare – teoretic verificarea poate avea loc, cel puțin la momentul încuviințării;
- pct. 6 - titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită – ipoteza este aplicabilă, dacă instanța pronunță o hotărâre care nu cuprinde nicio dispoziție aptă de punere în executare silită;

- pct. 7 - există alte impedimente prevăzute de lege – verificarea nu este posibilă decât cu privire la aspecte care îi sunt cunoscute instanței la momentul pronunțării.

În concluzie, în mare parte din cazurile prevăzute de alin. (6), verificarea este inutilă, imposibilă sau incertă sub aspectul corectitudinii.

4.6. MODIFICAREA INTRODUSĂ PRIN ALIN. (7) AL NOULUI ART. 666 C.PR.CIV.

Noul alin. (7) al art. 666, care reia de fapt dispozițiile alin. (6) în forma sa anterioară, se referă la ipoteza admiterii cererii de încuviințare. În acest caz, se mențin vechile dispoziții, în sensul că încheierea nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată prin contestația la executare. Toate aceste considerații se referă însă în mod expres și la încuviințarea dispusă de executor.

Ca și în cazul alineatului precedent, este vorba despre o necorelare a textelor, generată de modificarea alin. (2) în procedura de adoptare a legii, fără a mai fi amendate corespunzător și alineatele subsecvente, în sensul că s-a renunțat la încuviințarea executării de către executorul judecătoresc.

În orice caz, urmare a acestor dispoziții, ne întrebăm care va fi instanța competentă să soluționeze contestația la executare împotriva încheierii de încuviințare a executării hotărârii judecătorești date de Înalta Curte de Casație și Justiție. Dacă este vorba despre instanța de executare de drept comun – judecătoria – este firesc oare ca aceasta să poată cenzura o încheiere dată de instanța supremă? În cazul în care chiar Înalta Curte de Casație și Justiție ar soluționa contestația, grație căror dispoziții procedurale ar putea face acest lucru, știut fiind că această instanță nu soluționează decât cauze în etapa recursului? Admițând, prin absurd, că s-ar permite soluționarea contestației de către Înalta Curte în primă instanță, ce cale de atac ar putea fi formulată împotriva hotărârii acesteia asupra contestației și cine ar soluționa-o (reamintim aici că pentru atragerea competenței completului de 5 judecători este nevoie de o dispoziție legală expresă)?

Singura certitudine rezultată din dispozițiile acestui alineat este aceea că împotriva încheierii de încuviințare a executării cu privire la hotărârile judecătorești (și cu privire la alte titluri) nu se poate declara apel sau recurs, contestație în anulare sau revizuire. Astfel de cereri, dacă vor fi formulate, vor fi respinse așadar ca inadmisibile.

4.7. MODIFICĂRILE INTRODUSE PRIN ALIN. (8) ȘI (9) ALE NOULUI ART. 666 C.PR.CIV.

Potrivit acestor dispoziții, „[î]ncheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite pronunțată conform alin. (1) poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare” [alin. (8)]; „[î]mpotriva încheierii prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite emise de executorul judecătoresc potrivit alin. (2) se poate formula de către creditor, în termen de 15 zile de la comunicare, contestație la executare, la instanța de executare, în condițiile art. 712 și următoarele” [alin. (9)]. Trimiterea la alin. (1) din cuprinsul alin. (8) este imprecisă și pare să sugereze că dispozițiile alineatului se referă la încuviințarea de către instanță a executării altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești. În egală măsură, se pare că alin. (9) trebuia să fie aplicabil încuviințării de către executor a executării hotărârilor judecătorești – acum redată în competența instanțelor.

Citite împreună, alin. (8) și (9) sugerează că, indiferent de natura titlului executoriu, creditorul poate ataca încheierea de respingere a cererii de încuviințare a executării.

În cazul încuviințării altor titluri decât hotărârile, calea este cea prevăzută de alin. (8), adică apelul. În acest caz, instanța de executare care încuviințează fiind cea de drept comun, apelul va intra în competența reglementată ca drept comun în materia executării silite.

În cazul încuviințării executării unei hotărâri judecătorești, însă, nu există altă cale decât aplicarea tot a dispozițiilor alin. (8). Dacă am aplica alin. (9), am fi puși în situația illogică în care creditorul ar trebui să facă contestație la executare cu privire la un act al instanței, înainte de începerea executării silite. De altfel, singurul caz în care alin. (9) ar fi putut rămâne aplicabil ar fi fost acela în care executorului i-ar fi revenit o minimă competență cu privire la încuviințarea executării. Doar în această cheie de interpretare, contestația ar fi fost deschisă creditorului, prin similitudine față de contestația față de refuzul executorului judecătoresc de a realiza un act de executare.

În urma celor arătate mai sus, rezultă că dispozițiile alin. (8) sunt suficiente pentru a asigura reglementarea căii de atac a creditorului împotriva încheierii de respingere a cererii de încuviințare, indiferent de natura titlului executoriu, dar sunt imprecise și la fel de greu de aplicat ca și dispozițiile alin. (2). În plus, alin. (9) a rămas fără orice utilitate și trebuia înlăturat, odată cu modificarea conținutului noului alin. (2).

CONCLUZII

O inițiativă legislativă care își propune ușurarea activității instanțelor, mai ales a acelor mai aglomerate, este mereu benefică. Analiza noastră poate părea critică, dar nu ar trebui primită în acest ton. Așa cum am arătat încă de la început, întrebările și dilemele noastre sunt rezultatul analizei practicianului care mai degrabă s-a obișnuit cu un volum mare de activitate și privește cu rezervă modificarea unor dispoziții legale care până acum s-au dovedit suficient de clare și utile.

În primul rând, trebuie spus cu responsabilitate că, din nefericire, norma de față, adoptată cu cele mai bune intenții, nu este deloc utilă și trebuie regândită în totalitate. Numărul dosarelor de încuviințare a executării silite cu privire la hotărâri judecătorești nu reprezintă o pondere covârșitoare pe rolul judecătoriilor, dimpotrivă. O procedură care să presupună încuviințarea „prezumptivă” a hotărârilor, din oficiu sau la cerere, în fața oricărei instanțe în orice etapă a procesului, toate constituie o incomensurabilă perturbare a activității tuturor instanțelor.

În aparență, nu vor mai fi generate dosare separate de încuviințare a executării silite pentru hotărârile judecătorești executorii, deci statistica va reflecta în mod obiectiv o scădere a numărului de cauze la judecătorii (rămâne de văzut și care va fi procentul de reducere). În realitate, toate instanțele, de toate gradele, în toate etapele procesuale și care soluționează orice cauză civilă sau penală vor avea de surmontat două noi probleme în activitatea lor zilnică: să realizeze în fiecare dosar pe care îl vor soluționa un nou raționament suplimentar, cu ocazia deliberării și pronunțării, pentru a asigura încuviințarea executării în acord cu noile dispoziții legale (1) și să interpreteze legea și să soluționeze incidentele multiple care vor apărea în urma aplicării acesteia, căutând să concilieze noile dispoziții cu instituții de drept preexistente, dar care nu par să mai corespundă viziunii legiuitorului (2).

Ceea ce nu se reflectă în date statistice nu înseamnă că nu există, iar aceste două noi categorii de provocări adresate fiecărei instanțe din țară se vor reflecta în alte date statistice. Cu alte cuvinte, ceea ce vom scădea de la numărul de dosare de încuviințare a executării silite vom adăuga, probabil cu asupra de măsură, la durata soluționării tuturor cauzelor, dar mai cu

seamă la procedurile care țin de executarea silită.

În al doilea rând, soluțiile propuse pentru problema degrevării instanțelor de procedura încuviințării sunt deja vechi, dar au fost evitate de legiuitor. Odată cu revenirea la formula anterioară a art. 666 C.pr.civ., cea mai simplă și ușor de aplicat modificare ar fi cea referitoare la formularizarea încheierii de încuviințare a executării. Instituirea unui formular, parțial automatizat (cu privire la datele părților și obiectul cauzei, preluate automat din ECRIS), pe care judecătorul doar să completeze câteva câmpuri, din care să rezulte clar soluția dată și motivele (expuse pe scurt, „la liniuță”) pe care aceasta s-a bazat, este o chestiune care pune foarte puține probleme de formă legislativă, dacă există voința politică necesară pentru modificarea legii.

În fine, cu dorința expresă de a încuraja și pe viitor demersuri de modificare a legii care să tindă la optimizarea activității instanțelor, credem că este necesară și deosebit de utilă consultarea practicienilor direct implicați în aplicarea acestor dispoziții, precum și a teoreticienilor care au abordat constant domeniul de reglementare vizat, pentru a ajunge la o normă care să își atingă pe deplin scopurile și să supraviețuiască testului timpului.